

Нефармат

МЫ — НЕ ПЕРШАБЫТНЫЯ...

Напрыканцы папярэдняга свайго «Нефармату» я нагадала, як многа ў сабе заключае банальная на першы погляд фраза «Беражыце сябе». А цяпер з гэтай фразы варта было б пачынаць. Бо нейкая татальная абыякавасць тых, хто бярэ ў рукі зброю, да правілаў бяспекі часта каштуе ім жыцця. Кажу пра апошнія здарэнні на паляванні. Другі тыдзень пайшоў, як у Маларыцкім раёне загінуў чалавек. Многія СМІ паведамлілі скупую навіну аб тым, што падчас палявання егер аднаго з лясгасаў стрэліў па машыне, што ішла міма. Куля прабіла задняе шкло і трапіла ў шыю пасажыру. Раненне аказалася смяротным.

ў лес прыехалі. Але як бы там ні было, нічога не можа апраўдаць забойства чалавека. І гэты фактар трэба дзесяць разоў улічваць таму, хто бярэ ў рукі зброю. Няшчасныя выпадкі кожны год становяцца нязменнымі спадарожнікамі палявання. Паводле інфармацыі Брэсцкай абласной інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету, кастрычніцкі выпадак — чацвёрты з пачатку гэтага года ў вобласці. Праўда, папярэдня, на шчасце, мелі не такі трагічны фінал: людзі атрымалі раненні. Хаця якое тут шчасце: з агнястрэльным раненнем трапіць у бальніцу? Так, летам няўдала скончыўся выезд у лес для двух паляўнічых. Аднаму прастрэлілі руку, другому — нагу. У абодвух выпадках можна назіраць наступны супадзенні: інцыдэнты адбыліся недалёка ад вёскі Раздзялавічы Ганцавіцкага раёна; мужчыны прыехалі на начное паляванне, якое дазволена летам у цёмны час сутак, і ўвогуле гаворка ідзе аб неасцярожным абыходжанні са зброяй. Выпадковы стрэл у згаданых выпадках стаў прычынай ранення, а мог бы каштаваць жыцця. Бо куля, як вядома, дурніца, ёй не пакіруеш, калі ўжо націснуў на курок.

І ўсе гэта як быццам ведаюць. На кожным паляванні ёсць кіраўнік, усе праходзяць неабходны інструктаж, але ўсё ж недаравальна ігнаруюць правілы. Мне цяжка зразумець амаль першабытную страсць сучаснага чалавека да забойства. Але ж паляванне ў нашай краіне, як у многіх іншых, справа дазволена і легальная. Адзінае, не магу не пагадзіцца з выказваннем намесніка начальніка згаданай інспекцыі Сяргея Штыка, што начное паляванне — абсурд, які трэба забараняць.

...І ўсё ж, што днём, што ноччу — раней палявалі не так. Успамінаю сваю даўнюю гутарку з кіраўніком драгічынскага

ансамбля паляўнічай рагавой музыкі Мікалаем Шаўчуком. Мікалай Аляксандравіч гадзінамі можа раскаваць пра традыцыі палявання ў нашым краі, пачынаючы з эпохі Вялікага Княства Літоўскага. Гэта быў абрад, свята, да якога доўга рыхтаваліся. На загадзя падрыхтаваную палюну ехалі з паненкамі, з музыкай, з пачастункамі. Кожны этап палявання суправаджаўся сваёй мелодыяй. Фіналам быў «Расклад», калі на агледзіны выкладвалі трафеі, а музыка азначала развітанне звяра з лесам-домам і з яе дапамогай аддавалі даніну павагі зверу. Нешта падобнае праводзілі ў суседніх краінах, як раскаваюць нашы ўдзельнікі, якія выязджаюць на конкурсы паляўнічых трафеяў.

А што засталася ў нас? Першабытная прага здабыць кавалак мяса? Якая падрыхтоўка, якая музыка? Хіба пара пляшак гарэлкі з сабой. А правілы захоўваць — дык да гэтага многія не прывучаны і ў паўсядзённым жыцці. Калі садзімся за руль, то нярэдка едзем па прынцыпе: «Знакі не для нас!» Калі выгадна самім — ігнаруем інтарэсы суседа, калегі, выпадковага спадарожніка ў транспарце. У мяне ёсць сяброўка, вадзіцель са стажам. Дык вось яна не зрушыць з месца, калі вы не прышпілены рэменем бяспекі. Яна не ханжа і не зануда — проста ў яе такія прынцыпы. Калі няма прынцыпаў у чалавека, які бярэ ў рукі зброю, зброя гэтага не даруе. Хацелася б, каб пра герояў сумнай нядаўняй драмы хоць раз падумаў кожны, хто збіраецца на паляванне. Для таго, хто ў следчым ізалятары, відаць, найвялікшым шчасцем уяўляецца сустрэць Новы год дома. А для сямі бацькі траіх дзяцей было б шчасцем, каб ёлку прынес у дом бацька. Кавалак жа мяса можна купіць і на базары альбо ў краме...

Святлана ЯСКЕВІЧ

Тэатральнае паляванне

НОВАЕ Ў СТАРЫМ

Віртуальны свет поўны новай, не заўсёды зразумелай інфармацыі

Справа нават не ў тым, што ў камп'ютарнай сетцы з'явіліся новыя словы, мноства замежных тэрмінаў, а нярэдка — скажэнне звыклага сэнсу. Справа нават не ў тым, што ў камп'ютарнай сетцы з'явіліся новыя словы, мноства замежных тэрмінаў, а нярэдка — скажэнне звыклага сэнсу. Справа нават не ў тым, што ў камп'ютарнай сетцы з'явіліся новыя словы, мноства замежных тэрмінаў, а нярэдка — скажэнне звыклага сэнсу.

ўжо мала каго здзіўляе. Брытанскія даследчыкі зрабілі цікавую выснову. Паразітаванне на свежых ідэях, якія генеруюць іншыя — самы выгадны спосаб выжывання. Адкрывальнікі, вынаходнікі страчаюць сілы і нічога не атрымліваюць. Іх добрасумленныя капірышчыкі маюць усё.

Цяпер дзясяткі мастакоў пішуць «пад Шагала» і нядарна жывуць. Сотнямі малююцца на палатне мадонны. І наш брат-журналіст пашнарыць па камп'ютары, не выходзячы з кабінета — і вось ужо на стол рэдактара кладзецца «свежая» інфармацыя. Яе здабываў хтосьці і застаўся невядомым. А яна пачынае пераможнае прасоўванне па газетных старонках з дзясяткамі розных прозвішчаў.

Паняцце справядлівасці — не аб'ектыўнасць. Яно залежыць ад пункту гледжання. Добра, калі гэта пункт гледжання. А не купіна. Здарэецца і такое. Многія пачынаюць лічыць, што ступень уздзеяння на розумы і пачуцці залежыць выключна ад формы, а не ад зместу. Тады літаральна ўсё ёсць казка, міф, у лепшым выпадку — легенда.

Крыўдна, што ў відовішчных відах мастацтва літаратурны тэкст ужо нікім не ўспрымаецца як абсалютная велічыня. З ім можна рабіць што заўгодна: скарачаць, дапаўняць чужымі тэкстамі, перарабляць, скажаць.

У тэатральным мастацтве апошняга дзесяцігоддзя гэта стала асабліва прыкметным. І гэта называецца аўтарскім выказваннем рэжысёра. Рэдка цяпер у тэатры сустранеш арыгінальную самастойную п'есу. Усё больш рэмейкі, парафразы, пераробкі пад свой сённяшні настрой. Тыя, хто прывык любіць і вывучае класічную літаратуру, аказваецца ў становішчы старамодных анахронізмаў нашага часу, якія дрэнна валодаюць камп'ютарам.

Ім, сапраўды, незразумела, чаму героі фанвізінскага «Недаростка» ўсе крмінальныя нікі або сучасныя чыноўнікі — карупцыянеры. Чаму галлеўскі сябар Хлестакова з «Рэвізора» Трапічкін раптам стаў праўдалюбам і выкрывальнікам язваў сённяшняга грамадства. Чаму сельскія героі «Раскіданага гнязда», што ваююць за кавалак зямлі, сталі гарадскімі жыхарамі, якія жы-

вуць як бамбы на памыйніцы. Чаму шэкспіраўскі «Кароль Лір» — жанчына, якая спявае рускія народныя песні, а Гамлет — агрэсіўны маньяк?

Я расцэньваю гэта як форму гвалту над творчай асобай драматургаў з сучаснымі імёнамі. Але хтосьці думае інакш. Усё ранейшае — сумна. Паставім усё з ног на галаву і гэтым прыцягнем увагу. Ставіць дыягназ і граматына лячыць — доўгі працэс. Лепш прыменім хірургію: хутка і вынік у наяўнасці. А можа, пражыве чалавек без аднаго або двух органаў, убудаваных у цела Богама.

Магчымы і іншы пункт гледжання. Вучоныя-фенаменалагі лічаць, што мастацкі твор не можа быць зразумелым ніколі. Ён перасяляецца ў свядомасць чытача або глядача і ператвараецца там у залежнасці ад узроўню іх адукацыйнасці, падрыхтоўкі, уплыву асяроддзя і часу. Калі не бачны, не прадвызначаны боскі ідэал або хаця б сацыяльны кантэкст, пачынаем капацца ў саміх сабе і выводзіць на ўсеагульны агляд свой унутраны свет.

Чыя праўда? Пакажа час. Таццяна АРЛОВА

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	8.33	17.14	8.41
Віцебск —	8.28	16.58	8.30
Магілёў —	8.23	17.04	8.41
Гомель —	8.14	17.06	8.52
Гродна —	8.47	17.30	8.43
Брэст —	8.42	17.37	8.55

Імяніны
 Пр. Аляксандры, Аляксея, Анатоля, Івана, Сяргея, Якава, К. Валянціны, Станіславы, Хрысціны, Мікалая, Станіслава, Аркадзя.

ЗАЎТРА

Геамагнітныя ўзрушэнні

...у суседзях

ВАРШАВА	КІЕЎ	РЫГА
+3...+4°C	+4...+6°C	+4...+5°C
ВІЛЬНЮС	МАСКВА	С.-ПЕЦЯРБУРГ
+4...+6°C	+3...+4°C	+4...+5°C

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Даты **Падзеі** **Людзі**

1246 год — праваліўся план Папы Рымскага ахрысціць Вялікае мангольскае ханства. Пасля асабістай сустрэчы італьянскага манаха-францысканца Джавані дэль Плана Карпіні з унукам Чынгіс-хана, Вялікім ханам Гуокама у яго стаўцы ў Каракаруме, пасланцу Папы Рымскага быў уручаны пісьмовы адказ пантыфіку. Адмаўляючыся разглядаць папскі заклік стаць хрысціянінам, Гуюк прапанаваў Папу і каралям асабіста з'явіцца да яго двара, выяўляючы пакору, бо «сілаю Бога, усе землі, пачынаючы ад тых, дзе ўзыходзіць сонца, і заканчваючы тымі, дзе яно заходзіць», дараваны Чынгіс-хану і яго нашчадкама. У апошняй фразе знайшла адлюстраванне ідэалогія Чынгізідаў, якія прэтэндавалі на сусветнае панаванне. Хоць задуманы Палам Інакенціем IV план заключэння саюзу з Мангольскай імперыяй не меў поспеху, місія Карпіні сама па сабе атрымала велізарнае значэнне: яна стала першай з вялікіх падарожжаў еўрапейцаў у Азію.

1806 год — нарадзілася Эмілія Францаўна Плятэр, беларуская фалькларыстка, удзельніца паўстання 1830-1831 гадоў. Збірала і апрацоўвала беларускія народныя песні, пісала вершы. У 1831-м узначыла паўстанне ў мястэчку Дусетас (Літва), арганізавала партызанскі атрад, які ў чэрвені пасля шматлікіх баёў уліўся ў рэгулярнае войска. Эмілія была ўключана ў яго штаб, прызначана ганаровым камандзірам роты і атрымала званне капітана. У тым жа годзе восенню захварэла і памерла. Пра яе напісаны вершы паэтамі розных краін Еўропы, у тым ліку і Адамам Міцкевічам. Імя Плятэр насіў асобныя жаночы батальён 1-й пяхотнай дывізіі імя Т. Касцюшкі Войска Польскага, сфарміраванай у 1943 годзе ў СССР.

1941 год — нарадзіўся Ігар Аляксандравіч Малевіч, беларускі вучоны ў галіне радыёэлектронікі, інфармацыйных тэхналогій, публіцыст, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар. Аўтар навуковых прац па радыёфізіцы, статыстычнай оптыцы, квантавай электроніцы, лазернай тэхніцы. Распрацаваў лазерныя лакатары для вывучэння паверхні Месяца; лідарныя сістэмы касмічнага, падводнага і наземнага базіравання. Аўтар кнігі публіцыстыкі «Увага, Кітай», «Калі ў Еўропе яшчэ ўчора, у Карэі ўжо заўтра: Загадкавая Паўднёвая Карэя — шлях наперад» і іншых. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

Было сказана

Янка БРЫЛЬ, народны пісьменнік Беларусі:
 «Баяцца за другіх — не баязлівасць».